
Een bijzonder oud en nieuw voor TGG

Auteurs: Redactie bureau

Vier redacteuren vertrekken

Met ingang van 1 januari 2017 nemen vier leden officieel afscheid van de redactie. Allemaal redacteuren met een lange staat van dienst: Han Diesfeldt werd benoemd als redacteur in 1987, Fons Marcoen in 1990, Cees Hertogh in 1997, en Eddy Dejaeger is sinds 2002 redacteur. Dit vertrek is daarmee een gebeurtenis in de geschiedenis van dit tijdschrift die sinds de oprichting in 1970 misschien alleen zijn evenknie vindt in het vertrek van Joep Munnichs als hoofdredacteur in 1990 en in zekere mate ook in de overgang die de redactie doormaakte na het overlijden van Henk Prenen in 1999. Na het afscheid van Munnichs werd geen nieuwe hoofdredacteur benoemd. Binnen de redactie werden de taken verdeeld [¹]. In essentie is die werkwijze ook na 1999 niet veranderd.

Ook al kende TGG dan formeel geen hoofdredacteur, dat neemt niet weg dat Han Diesfeldt al die jaren de motor van de redactie is geweest. Hij kwam met voorstellen over vernieuwingen zoals de instelling van een nieuwe redactieadviesraad en voor nieuwe rubrieken als Proefschriften in discussie, Recent Onderzoek en Recente Onderzoeksliteratuur. Voor deze laatste rubriek schreef hij vele bijdragen. Han Diesfeldt verzorgde ook de redactionelen over de ontwikkelingen binnen de redactie en wierp zich daarbij op om de redactionele formule toe te lichten, met als sleutelwoorden Nederlandstaligheid en het behoud van het multidisciplinaire karakter van dit tijdschrift. TGG bestrijkt het brede vakgebied: geriatrie en gerontologie naast elkaar [², ³, ⁴]. Toegankelijkheid en het belang dat kennis toepassing vindt in de praktijk, zijn daarbij een leidend motief.

Grote betrokkenheid van Han Diesfeldt bij TGG komt ook tot uitdrukking in de hoeveelheid artikelen die hij in ons tijdschrift heeft gepubliceerd, met een verhouding van bijna één op één. De 44 oorspronkelijke artikelen van zijn hand, deels samen met anderen geschreven, komen min of meer overeen met het aantal jaargangen van dit tijdschrift! Zijn onderwerpen betroffen vooral zijn aandachtsgebieden psychogeriatricie en neuropsychologie: gevalsstudies over afasie en agnosie, over de ontwikkeling en validering van meetinstrumenten, maar ook over interventies bij moeilijk hanteerbaar gedrag. Het is duidelijk dat de passie van Han Diesfeldt vooral ligt bij de Nederlandse taal, hoewel hij ook met grote regelmaat internationaal publiceert.

Ook de drie andere vertrekkende redacteuren hebben, naast de reguliere werkzaamheden als domeinredacteur van de binnenkomende manuscripten, regelmatig in dit tijdschrift gepubliceerd, ook al voor hun benoeming als redacteur.

Fons Marcoen spant de kroon: hij publiceerde voor het eerst in 1970 in TGG, in de eerste jaargang, nummer één, over een nog steeds zeer actueel thema: levensvoldoening van individueel en collectief gehuisveste bejaarden [⁵]. Fons Marcoen leverde vanuit zijn discipline- de ontwikkelingspsychologie – ook vele bijdragen in de vorm van fraaie redactionelen die vanwege hun raakvlakken met filosofie tot nadenken stemmen. We noemen er hier enkele: over wat (goed) oud worden betekent of zou moeten betekenen, over de betekenis van religiositeit en spiritualiteit voor zinvol ouder worden, over de betekenis van Cicero nu, en over de heilzame werking van poëzie voor ouderen [⁶, ⁷, ⁸, ⁹]. Een goed voorbeeld van het leggen van dwarsverbanden tussen wetenschapsgebieden is zijn bespreking van het proefschrift van kunsthistoricus Anouk Janssen over de verbeelding van de ouderdom in de Nederlandse prentkunst, waaraan hij ook bespiegelingen over een postmoderne visie op goed oud worden wist te verbinden [¹⁰].

Eddy Dejaeger en Cees Hertogh hebben zich al die jaren buitengewoon ingespannen anderen te enthousiasmeren om aan TGG bij te dragen, veelal in de vorm van klinische lessen. Daarnaast hebben zij zich verdienstelijk gemaakt bij het tot stand komen van themanummers, zoals Cees Hertogh bij het themanummer over wilsbekwaamheid en Eddy Dejaeger bij het

nummer over slikstoornissen [¹¹]. Zij schreven beiden ook meerdere redactionelen over hun vakgebied. Cees Hertogh veelal over medisch ethische en juridische onderwerpen, over ouderenparticipatie in geneesmiddelenonderzoek en over de aan veranderingen onderhevige positie van de arts in het verpleeghuis [¹², ¹³, ¹⁴]. Eddy Dejaeger schreef, vaak met het oog op gewenst beleid, over nut en noodzaak van valklinieken, over valpreventie en de daarmee samenhangende kostenbesparing, en over kwaliteitsmeting en kwaliteitsbevordering in de kliniek [¹⁵, ¹⁶, ¹⁷].

Eddy Dejaeger vormde samen met Fons Marcoen het Vlaamse smaldeel in de redactie. Zij vormden ook in ander opzicht het Bourgondische hart van de redactie. Het mag opgemerkt worden met hoeveel trouw en nauwgezetheid zij al die jaren de redactievergaderingen in Nederland bezochten, en dat anderzijds geen moeite teveel was om bij het jaarlijkse bezoek aan België de Nederlandse gasten een warm welkom te bieden, steevast culminerend in een onthaal in een met zorg en oog voor budget uitgekozen Leuvens restaurant.

Han Diesfeldt schreef in 1999, in zijn terugblik op de jaren met Henk Prenen: "Al jaren zinspeelde Henk, ver in de zeventig, op beëindiging van zijn redactietaken, maar ontwikkelingen rond beheer en beleid stonden zijn vertrek in de weg" [¹]. Heeft een dergelijke overweging geen rol gespeeld bij het vertrek van deze redactieleden, die de afgelopen twintig jaar het hart van de redactie hebben gevormd? Kunnen ze eigenlijk wel gemist worden? Misschien niet, maar het moest toch. In 2005 is bij aanpassing van het redactiestatuut (bij de overgang van het eigendom van TGG naar Vilans) bepaald dat redactieleden maximaal zes jaar kunnen aanblijven, met de mogelijkheid van eenmalige verlenging. Bedoeling van zo'n bepaling is, juist omdat er zoveel goede redenen te vinden zijn om op oude voet door te gaan, om de weg te openen voor een jongere generatie.

Drie nieuwe redacteurs

Het tekent de voormalige redactie dat zij, onder aanvoering van Han Diesfeldt, vervolgens direct, planmatig en nauwgezet is begonnen met de geleidelijke voorbereiding van deze omvorming. Eerder bent u geïnformeerd over de benoemingen van achtereenvolgens Daisy Janssen in augustus 2014 en Barbara van Munster begin vorig jaar. In de redactievergadering van 23 september 2016 zijn nu de volgende drie redacteurs benoemd:

Eva Dierckx studeerde psychologie aan de Vrije Universiteit Brussel. Zij promoveerde in 2007 op het proefschrift: "Early detection of Alzheimer's disease: a neuropsychological approach". Zij is werkzaam als onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel op het gebied van (1) vroege detectie van neurocognitieve stoornissen bij ouderen, (2) preventie van multidimensionele kwetsbaarheid bij ouderen en (3) diagnostiek van persoonlijkheid en persoonlijkheidsstoornissen bij ouderen. Aan de Vrije Universiteit Brussel doceert zij tevens drie vakken: Gevalstudies psychopathologie, Psychogerontologie en Klinische Neuropsychologie. Haar werk in de klinische praktijk voert zij uit in een parttime aanstelling bij de Alexianen Zorggroep Tienen, waar zij de taak heeft van 'stafmedewerker onderzoek'.

Debby Gerritsen promoveerde in 2004 op het proefschrift: "Quality of life and its measurement in nursing homes". Zij is ouderenpsycholoog en programmaleider 'Mental Health' bij de afdeling Eerstelijns geneeskunde van het Radboudumc en als associate professor verbonden aan het Radboud Alzheimer Centrum, het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen e.o. en het Joachim en Anna Specialistisch Zorg- en Behandelcentrum. Haar specifieke expertise ligt op het gebied van kwaliteit van leven en geestelijke gezondheid van zeer kwetsbare ouderen met of zonder dementie die zorg behoeven, thuis en in zorginstellingen. Ze is (co-)auteur van wetenschappelijke artikelen, begeleidt promovendi en postdocs en is projectleider van verschillende onderzoeks-, ontwikkel- en implementatieprojecten. Debby Gerritsen is lid van de erkenningscommissie Interventies in de langdurige zorg, lid van de wetenschapscommissie van het Radboud Institute for Health Sciences en redactielid van het vakblad Denkbeeld. Zij maakt deel uit van Interdem, een Europees netwerk van onderzoekers op het gebied van opsporing en tijdige psychosociale behandeling van dementie.

Johan Flamaing behaalde zijn registratie als specialist interne geneeskunde in 1996 aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij promoveerde in 2008 op het proefschrift: "The epidemiology of lower respiratory tract infections in the elderly with a focus on *Streptococcus pneumoniae*". Hij is hoofd van de afdeling Geriatrie, onderdeel van Interne geneeskunde van het academisch ziekenhuis te Leuven. Tevens is hij werkzaam als assistant professor aan de medische faculteit van de KU Leuven. In

samenwerking met het Academisch Centrum voor Verpleeg- en Vroedkunde van het Departement Maatschappelijke Gezondheidszorg en Eerstelijnszorg van de KU Leuven ontwikkelde hij voor de onderzoekseenheid Gerontologie en Geriatrie van de afdeling Klinische en experimentele geneeskunde het onderzoekstraject Ouderdomsgebonden zorgmodellen en zorgkwaliteit. Deze samenwerking biedt plaats voor jonge onderzoekers en leidt tot tal van presentaties op internationale congressen en publicaties in tijdschriften en boeken. Johan Flamaing is onder meer bestuurslid van de Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie en redacteur van de tijdschriften European Geriatric Medicine en BMC Geriatrics. Hij treedt tevens op als medisch adviseur van de Vlaamse overheid.

Debby Gerritsen en Eva Dierckx zullen de verantwoordelijkheid dragen voor het domein van de psychologie, de psychogeriatrie en neuropsychologie. Johan Flamaing, Daisy Janssen en Barbara van Munster gaan de geneeskundige bijdragen onder hun hoede nemen. Tineke Fokkema (redactielid sinds 2006) en Fanny Janssen (redactielid sinds 2013) zijn al langere tijd verantwoordelijk voor de domeinen sociologie, demografie en epidemiologie, de domeinen die ook toebehoorden aan Geert Braam tot zijn overlijden in 2013.

Tezamen vormen zij de redactie van TGG. Met hulp van redactie bureau, uitgever en de intussen ook vernieuwde redactieadviesraad gaan zij zich de komende jaren bijzonder inspannen om de kwaliteit van het tijdschrift, zoals deze onder de vertrekkende redactieleden geborgd was, te handhaven. Daarbij gaan zij de uitdagingen niet uit de weg die anno 2017 gesteld worden aan een wetenschappelijk tijdschrift als het onze.

Auteurs

Redactie bureau

Vilans, Kenniscentrum voor langdurende zorg

Mr. C. S. M. (Cordulia) Hermans-van Leeuwe (rubriek Signalementen)

Dr. Annette Plouvier (redactiesecretaris per 1 september 2020)

Mr. drs. P. J. F. (Paul) van der Kooij (redactiesecretaris tot 1 september 2020)

Literatuurlijst

1. Diesfeldt HFA. Prof. dr. H. Prenen (1921–1999) 'Gij zult niet eenzaam zijn: de nachtegaal zal fluiten'. Tijdschr Gerontol Geriatr. 1999;30:186
2. Diesfeldt HFA. De nieuwe redactieadviesraad van het Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2006;37:132-133.
3. Diesfeldt HFA. De levensvatbaarheid van Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2003;34:94-95.
4. Diesfeldt HFA. Het Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie en de praktijk. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2008;392-3. 10.1007/BF03078117
5. Marcoen A. Levensvoldoening van individueel en collectief gehuisveste bejaarden. Ned Tijdschr Gerontol. 1970;1:35-41.
6. Marcoen A. Ouder worden: fundamenteel thema in de psychologie?. Tijdschr Gerontol Geriatr. 1992;23:169-170.
7. Marcoen A. Gerontologisch onderzoek en spiritualiteit. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2003;34:194-195.
8. Marcoen A. De novogeront, Cicero en het nieuwe en beter ouder worden. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2008;39130-132. doi 10.1007/BF03078141
9. Marcoen A. Over ouderen en de heilzame werking van poëzie. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2010;41:112-115. doi 10.1007/BF03096192
10. Marcoen A. Grijsaards in zwart-wit: de verbeelding van de ouderdom in de Nederlandse prentkunst (1550–1650). Tijdschr Gerontol Geriatr. 2007;38:213-215.
11. Dejaeger E. Een discipline met toekomst diagnostiek en behandeling van slikstoornissen. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2014;45:259-doi 10.1007/s12439-014-0095-z

12. Hertogh CPM. Voorbij cure and care: Het geriatrische van de verpleeghuisgeneeskunde. Tijdschr Gerontol Geriatr. 1997;28:3-5.
13. Hertogh CPM. De wet medisch wetenschappelijk onderzoek met mensen en de moraal van vader Cats. Tijdschr Gerontol Geriatr. 1998;29:50-51.
14. Hertogh CPM. Predict: ontwikkeling van een 'handvest' voor ouderenparticipatie in klinisch geneesmiddelenonderzoek. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2009;40:180-183. doi 10.1007/BF03079586
15. Dejaeger E. Vallen bij ouderen, heeft een valkliniek zin? Tijdschr Gerontol Geriatr. 2003;34:3-5.
16. Milisen K, Dejaeger E. Verpleegkunde investeren in kwantiteit of kwaliteit. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2006;36:86-88.
17. Dejaeger E. Kwaliteitshandboek en kwaliteitsmeting in de geriatrische zorg: een zegen of een hype?. Tijdschr Gerontol Geriatr. 2009;40:146-148. doi 10.1007/BF03079579